

VÁZLATOK

IX. A Kárpátok koszorújában

Kárpátok → újidő, harmadidőszak → Eurázsia-hegységrendszer tagja → kialakulásában jelentős szerepe volt a vulkanizmusnak → **andezit** → további kőzetei: (*középidői*) mészkő, (*óidei*) kristályos kőzet (*gránit*), (*újidei*) flis (meszes homokkő)

jelek: kristályos kőzet: —X—   mészkő: —□—   vulkanikus kőzet: —○—

A KÁRPÁTOK KIALAKULÁSA

Gondvana – Thety-tenger – Laurázsia → kontinensek közeledése → Thetys-tenger **bezáródása** → **kontinensek ütközése = óceáni lemez betolódott az Afrikai- és az Eurázsiai-lemez alá** → **az üledék hegységgé gyűrődött.**

Kéregmozgások → törések → andezit vulkáni tevékenység → hegységképződés → **Kárpátok vulkáni vonulatainak** kialakulása → belső vulkanikus vonulata hazán Északi-középhegységének vulkáni hegyvidékei: **Visegrádi-hegység, Börzsöny, Cserhát, Mátra, Zempléni-hegység**

A KÁRPÁT-MEDENCE KIALAKULÁSA

Kárpátok kialakulása → függőleges mozgások → medence belső süllyedése → **Pannon-beltenger** kialakulása → tengeri összeköttetés megszűnése → **Pannon-tó:** *homok, kavics* lerakódás → **elmocsarasodás:** *lignit, kőszén, földgázkeletkezés* → feltöltődés → folyók **síkság**gá formálták a hegyek, dombok közti területeket.

negyedidőszak:

utósüllyedés → **bazalt** vulkanosság → Tapolcai-medence vulkáni kúpjai (pl.: *Badacsony, Szent György-hegy, Gulács, Lápos, Haláp*)

jégkorszak → hőmérséklet csökkenés a térségben → szárazabb éghajlat → viharok által felkavart por lerakódása → **löss** és **futóhomok** képződés

jelenkor → *folyók* munkája megnőtt → **hordalékkúpok** keletkezése a hegylábi vidékeken

EMBER A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

10.000 éve jelen van az ember
4.000 éve részese a táj alakításának

A KÁRPÁTOK RÉSZEI

tagolódása: **Északnyugati-Kárpátok** (*Szlovák-Kárpátok*)
→ Bécsi-medencétől a Tapoly folyó völgyéig
→ kőzetei (*kívülről befelé*):
homokkő(*flis*)-**mész****kő-kristályos**(*gránit*)-**vulkáni**(*andezit*)
→ itt van a legmagasabb hegysége: **Magas-Tátra** és a legmagasabb pontja: **Gerlahfalvi csúcs 2655 m** (*Szlovákia*)
→ ide tartozik a **Visegrádi-hegység, Börzsöny, Cserhát, Mátra**, és a **Tokaj-Eperjesi-hegység** hazánkba átnyúló része a **Zempléni-hegység**

Északkeleti-Kárpátok (*Ukrán-Kárpátok*)

→ a Tapoly folyó völgyétől az Aranyos-Beszterce áttöréséig
→ kőzetei: **homokkő**(*flis*)-**vulkáni**(*andezit*)
→ hágói (pl. **Vereckei-hágó**) fontos átjárók
→ innen ered a **Tisza** és a **Bodrog** is

Keleti-Kárpátok

→ az Aranyos-Beszterce áttörésétől a Dâmbovita forrásvidékéig
→ kőzetei (*Ny-K irányba*):
vulkáni (*andezit*)-**mész****kő-kristályos**(*gránit*)-**homokkő**(*flis*)
→ itt található az **Erdélyi-medence**, az azt övező egykori tűzhányó a **Hargita**
→ folyói: **Maros, Olt**

Déli-Kárpátok

→ a Dâmbovita forrásvidékétől az Al-Dunáig
→ uralkodó kőzete: **kristályos**(*gránit*)
→ legmagasabb hegysége: **Fogarasi-havasok**
→ folyói: **Olt**

Kárpát-medence

→ a Kárpátok által közrefogott medenceség
→ a medenceséget a **Dunántúli-középhegység** és az **Erdélyi szigethegység** (*középhegység*) **három részre** tagolja

Kislaföld–Dunántúli-khg.– Alföld–Erdélyi szigethegység– Erdélyi-medence

az **Erdélyi-szigethegység** nem a Kárpátok része → kőzete ércekben gazdag óidei kristályos(*gránit*) kőzet

Erdélyi-medence → harmadidőszaki tengeri üledék uralja → felszíne folyók által szabdalt dombvidék → agyagos területein gyakoriak a földcsuszamlások

TÉRKÉPANYAG

Északnyugati-Kárpátok
Északkeleti-Kárpátok
Kelet-Kárpátok
Déli-Kárpátok
Kárpát-medence
Kisalföld
Alföld
Erdélyi-medence
Dunántúli-középhegység
Erdélyi-szigethegység
Visegrádi-hegység
Börzsöny
Cserhát
Mátra
Zempléni-hegység
Vereckei-hágó
Hargita
Fogarasi-havasok
Magas-Tátra
Gerlahfalvi-csúcs

Duna
Tisza
Bodrog
Maros
Olt
Tapoly
Aranyos-Beszterce
Dâmbovita